

STATE GOVERNANCE OF SOCIAL LIABILITY OF ENTERPRISE

MOISEIENKO Iryna, MOISEIENKO Igor

In Happiness And Contemporary Society : Conference Proceedings Volume (Lviv, March, 20-21, 2020). Lviv: SPOLOM, 2020. P. 166-170.

ISBN 978-966-919-593-7

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМНИЦТВА

МОЙСЕЄНКО Ірина, МОЙСЕЄНКО Ігор

// Щастя та сучасне суспільство : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Львів, 20-21 березня 2020 р.). – Львів: СПОЛОМ, 2020. – С. 166-170.

ISBN 978-966-919-593-7

MOISEIENKO Iryna

Doctor of Sciences (Economics), Professor,
Professor of Finance and Accounting
Lviv State University of Internal Affairs
(Lviv, Ukraine)

MOISEIENKO Igor

PhD student in the Department of Theoretical Economics,
Lviv University of Trade and Economics
(Lviv, Ukraine)

STATE GOVERNANCE OF SOCIAL LIABILITY OF ENTERPRISE

МОЙСЕЄНКО Ірина

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ
(Львів, Україна)

МОЙСЕЄНКО Ігор

аспірант кафедри теоретичної економіки,
Львівський торговельно-економічний університет
(Львів, Україна)

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

To develop the institutional foundations of the national model of regulation of corporate social responsibility, the types and levels of its implementation have been systematized.

Entrepreneurship Social Responsibility is considered as a joint consolidated responsibility for the activities of business entities at the macro, meso and micro levels for sustainable development.

The social responsibility of the subjects of entrepreneurship as a set of relationships in the triad is investigated: "state - business - personnel" by levels of management and levels of responsibility in order to realize economic, social, environmental goals and use of potentials.

Формування економіки сталого розвитку передбачає зростання ролі інтелектуального та соціального капіталу в структурах управління на макро, мезо та мікро рівнях, соціальні аспекти стають стратегічними факторами економічного розвитку національної економіки.

Аналіз проблематики регулювання бізнесу з позицій соціальної відповідальності має важливе значення як з теоретичної точки зору – з'ясування соціально-економічної природи соціальної відповідальності підприємництва, так і з практичної – удосконалення державного регулювання соціальної відповідальності підприємництва як чинника формування сталого розвитку[2].

Основні складові системи соціальної відповідальності підприємництва в Україні сформувались на мікрорівні. В стратегіях соціально-економічного розвитку на рівні

держави та регіонів не передбачаються заходи щодо використання соціально відповідальної діяльності підприємництва усіх форм: великих, середніх, малих, мікро. Таким чином, для формування національної моделі соціально відповідальності підприємництва необхідне впровадження механізмів державного регулювання в економічну практику за рівнями управління (макро, мезо, мікро) та рівнями відповідальності перед державою, персоналом, суспільством.

Пропонуємо розглянути соціальну відповідальність підприємництва як спільну консолідовану відповідальність за діяльність суб'єктів підприємництва на макро, мезо та мікрорівні з метою реалізації економічних, соціальних та екологічних ефектів. Консолідована відповідальність є більш високою та стійкою при умові врахування інтересів соціальних партнерів та двосторонньої відповідальності суб'єктів відносин[3].

Формування національної моделі соціальної відповідальності підприємництва як чинника сталого розвитку вимагає глибшого теоретичного осмислення, методологічної формалізації та обґрунтування методів контролю рівня відповідальності[1,5].

Наявність різноманіття методологічних підходів до визначення поняття відповідальності, її структури, типів і форм зумовила необхідність співставлення, упорядкування проблем регулювання соціальної відповідальності підприємства та її значення для забезпечення економічної безпеки держави.

За рівнями управління консолідована відповідальність суб'єктів підприємства розглядається як сукупність відносин в тріадах: “державна – підприємство – суспільство”, “критерії – потенціали – результати”.

В умовах трансформаційної економіки України, що містить елементи економіки знань, інформаційної та креативної економік, системна методологія дослідження соціальної відповідальності підприємства вимагає розробки інструментарію аналізу використання інтелектуального та соціального капіталу, їх потенціалів та критеріїв ефективності управління. За рівнями управління та рівнями відповідальності соціальну відповідальність суб'єктів підприємства пропонується дослідити як сукупність взаємовідносин в тріаді: »державна – підприємство – персонал» з метою реалізації економічних, соціальних, екологічних ефектів та використання потенціалів.

Розглянемо соціальну відповідальність підприємства як комплекс об'єктів та суб'єктів соціальної відповідальності, взаємовідносин між ними. Як системне поняття соціальна відповідальність підприємства може бути описана таким чином

$$SVP = F_t^t(O, S, N, V, Z), \quad (1)$$

де O – об'єкти соціальної відповідальності підприємства на етапах: проектування, виробництва, споживання, утилізації; S – суб'єкти соціальної відповідальності (стейкхолдери); N – напрями реалізації соціальної відповідальності: зовнішнє та внутрішнє середовище; V – види соціальної відповідальності: економіко-правова, етична, філантропічна; t – часові стани; l – економічні, соціальні, екологічні цілі; Z – рівні реалізації соціальної відповідальності: 1- з державою, 2-й – з персоналом, 3-й з суспільством.

Процес формування державного регулювання соціальної відповідальності розглянемо на основі дослідження рівнів відповідальності на макро, мезо та мікрорівнях управління.

Формалізований запис об'єктної моделі системи державного управління соціальною відповідальністю підприємництва на основі соціального моніторингу параметрів реалізованої відповідальності матиме такий вигляд

$$DR = U(RU_m, RV_i, RS_j^k, KV_l, TP_p, VF_v^i) \quad (2)$$

RU_m – рівень управління: $m=1$ – макро, $m=2$ – мезо, $m=3$ – мікро;

RV_i – рівень реалізації соціальної відповідальності; $i=1$ – перед державою, $i=2$ – перед персоналом, $i=3$ – перед суспільством;

RS_j^k – тип суб'єкта підприємництва: j підприємства за розміром $j = 1$ – великі, $j = 2$ – середні, $j = 3$ – малі, $j = 4$ – мікро; k – рівень використання концепції СВ: $k = 1$ не використовують, $k = 2$ – частково використовують, $k = 3$ – використовують (корпоративні або соціальні підприємства);

KV_l – критерії відповідальності нормативні та етичні за напрямками: $l=1$ – економічні, $l=2$ – соціальні, $l=3$ – екологічні;

TP_p – типи потенціалів $p=1$ – інтелектуальний, $p=2$ – людський, $p=3$ – ринковий, $p=4$ – організаційно-інформаційний, $p=5$ – креативний, $p=6$ – природно-ресурсний;

VF_v^i – види фінансової відповідальності: v – види фінансової відповідальності: $v = 1$ – податкова відповідальність, $v = 2$ – відповідальність перед персоналом по зарплаті, $v = 3$ – відповідальність перед споживачем по ціні [3].

Соціальну відповідальність підприємництва можна розглядати як одну з основних частин механізму регулювання суспільних процесів, що характеризує взаємну відповідальність суб'єктів і об'єктів управління у сфері використання елементів їх інтелектуального, соціального, ринкового, людського та емоційного потенціалів, що визначають рівень сталого розвитку.

Сутність державного управління соціальною відповідальністю підприємництва полягає у встановленні сукупності правил та механізмів, які спрямовані на реалізацію принципів соціальної відповідальності підприємництва з метою гармонізації соціально-економічних інтересів сторін та забезпечення досягнення економічних, соціальних, екологічних пріоритетів розвитку. На наш погляд, концептуальні основи впровадження національної моделі управління соціальною відповідальністю підприємництва передбачають розробку та затвердження національної Концепції соціальної відповідальності підприємства, визначення способів, методів, інструментів, норм впровадження та механізмів регулювання.

До особливих чинників стимуляторів формування національної моделі соціальної відповідальності підприємництва віднесено:

- ✓ впровадження концепційних основ соціальної відповідальності підприємництва з врахуванням світового досвіду;
- ✓ використання інституційних факторів розвитку підприємницької діяльності в умовах економіки знань в стратегіях розвитку галузей з врахуванням принципів соціальної відповідальності;
- ✓ соціалізація взаємовідносин «держава-підприємство-суспільство»;

- ✓ формування відносин з місцевими громадами та владою на основі різних видів партнерства, врахування їх вимог у реалізації підприємницької діяльності.

Врахування перелічених чинників в регулюванні соціальною відповідальністю підприємництва дозволяє деталізувати використання методів та інструментів управління. Для подолання слабкості формальних та неформальних інститутів, дії факторів дестимуляторів соціальної відповідальності в Україні розроблено систему заходів, що заохочують соціально відповідальну поведінку національних суб'єктів підприємництва. В табл.6. представлено заходи щодо впровадження національної моделі соціальної відповідальності підприємництва.

Таблиця 6

Заходи щодо впровадження національної моделі СВП

Слабкість інститутів	Фактори дестимулятори	Рівень управління	Заходи до подолання
Формальних	Законодавство	макро	Затвердження концепції та стратегії розвитку СВП, Обов'язковість не фінансової звітності за соціальними та екологічними критеріями
		мезо	Розробка та впровадження регіональних стратегій соціального розвитку
		мікро	Соціальні програми СП
	Нескоординованість гілок влади	макро	Офіс розвитку малого та середнього підприємництва при Мінекономрозвитку
		мезо	Регіональні представники з питань СВП
		мікро	Відповідальні за соціальні програми СП
Неформальних інститутів	Несформована система стимулів і пільг	макро	Правові та економічні пільги за типами соціальної поведінки СП, державні премії, нагороди, гранти
		мезо	Регіональні рейтинги, регіональні гранти, стимулювання партнерства
		мікро	Обов'язковість не фінансових звітів та соц. моніторингу

Розроблено авторами

Для вирішення завдання впровадження інституційних основ національної моделі регулювання соціальної відповідальності підприємництва здійснено систематизацію видів та рівнів реалізації соціальної відповідальності за рівнями управління та рівнями відповідальності. Пропонується регулювання соціальної відповідальності підприємництва здійснити на основі принципів: поєднання різних форм та проявів соціальної відповідальності підприємництва; врахування інтересів української держави, бізнесу та громадянського суспільства; необхідності розвитку людського, інтелектуального та соціального капіталів як об'єктів соціальної відповідальності. Національну модель регулювання рекомендується розвивати на поєднанні формальних та неформальних інститутів, діалогічної концепції соціальної відповідальності підприємництва (держава формує інституційне забезпечення та стимулювання, підприємство реалізовує соціальну відповідальність за рівнями управління та рівнями відповідальності), соціально орієнтованого підходу до впровадження принципів соціальної відповідальності підприємництва (законодавчо закріплена обов'язковість реалізації соціальної відповідальності та виконання соціальної звітності)[4].

Викладені теоретичні положення розширюють і вдосконалюють знання відносно сутності та значення соціальної відповідальності підприємництва як чинника сталого розвитку. Результати дослідження слугуватимуть підґрунтям до вдосконалення підходів щодо впровадження національної моделі соціальної відповідальності підприємництва в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Adamczyk J. Social activity of enterprises. *Challenges and barriers of the 21st century economy*. Cracow: Cracow University of Economics, 2009. P. 65-73.
2. Грунтковський В.Ю. Проблеми становлення соціально відповідального бізнесу в Україні. *Науковий вісник Чернівецького національного університету: Збірник наукових праць*. Чернівці. ЧНУ, 2009. Вип. 6. Економіка. С. 66-68.
3. Мойсеєнко І. В. Системний підхід до дослідження соціальної відповідальності . *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Економічні науки”* Херсон: Видавничий дім “Гельветика”, 2014, Вип. 9–1, Ч. 2. С.44-47
4. Мойсеєнко І. П., Мойсеєнко І. В. Системні основи трансформації державного регулювання соціалізації економіки України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. – Львів, 2016. – Випуск 2. – С. 56-67.
5. Carroll A. B. Corporate social responsibility: Evolution of definitional construct. *Business and Society*. 1999. Vol. 38 (3). P. 268–295.